

Sygn. akt V GC 186/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Maciej Rzewuski,
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Koziół

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa J. B. (1)

przeciwko A. B.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego A. B. na rzecz powódki J. B. (1) kwotę 326.991,72 (trzysta dwadzieścia sześć tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt jeden 72/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 lipca 2016 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 30.878,01 (trzydzieści tysięcy osiemset siedemdziesiąt osiem 01/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 14.400,00 (czternaście tysięcy czterysta 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

Sygn. akt V GC 186/16

UZASADNIENIE

Powódka J. B. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego A. B. na swoją rzecz kwoty 226.136,93 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 200.000 zł od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według załączonego spisu.

W uzasadnieniu wskazała, że swoje roszczenia opiera o przepis art. 299 k.s.h., stanowiący o odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, gdy egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Podała, że posiada tytuł egzekucyjny w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, wystawiony przeciwko (...) Sp. z o.o. w S.. Dodała, że przeciwko pozwanemu prowadzone jest postępowanie karne, w ramach którego zarzucono mu m.in. niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości w/w Spółki w ustawowym terminie. Nadto, przeciwko pozwanemu prowadzone jest postępowanie o orzeczenie zakazu z art. 373 Prawa upadłościowego. Powódka wskazała, że z dopuszczonych w tych postępowaniach opinii biegłych z zakresu księgowości wynika, że pozwany winien był złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) już w 2009 r., a dokonał tego dopiero w lutym 2013 r. Należność zasądzoną nakazem zapłaty powódka zgłosiła do masy upadłości. Majątek upadłej nie rokuje jednak szans na zaspokojenie powódki, co wynika z przebiegu dotychczasowego postępowania upadłościowego. O braku możliwości zaspokojenia z majątku Spółki powódka dowiedziała się po zapoznaniu się

z wyceną nieruchomości stanowiącej główny składnik majątku upadłej, sporządzoną na potrzeby postępowania upadłościowego w dniu 24 lipca 2013 r. Na kwotę dochodzoną pozwem składa się suma należności głównej i kosztów postępowania, zasądzona nakazem zapłaty wydanym przeciwko Spółce (...) (vide: k.3-4v).

Pismem procesowym z dnia 19 lipca 2016 r. powódka rozszerzyła powództwo w ten sposób, że wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 326.991,72 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, podtrzymując w pozostałym zakresie wnioski zgłoszone w pozwie.

W uzasadnieniu wyjaśniła, że na zmienioną kwotę dochodzonego roszczenia, składają się następujące wielkości: a) 216.219,18 zł tytułem należności głównej zasądzonej od (...) Sp. z o.o. nakazem zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, b) 100.854,79 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 200.000 zł za okres od 1 stycznia 2012 r. do dnia poprzedzającego wytoczenie powództwa – 5 lipca 2016 r. i c) 9.917,75 zł tytułem kosztów procesu zasądzonych w/w nakazem zapłaty (vide: k.677-677v).

Pozwany A. B. w odpowiedzi na pozew wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu według norm przewidzianych.

W uzasadnieniu podniósł zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem podając, że wiedzę o bezskuteczności egzekucji z majątku Spółki (...) powódka powzięła w dniu uprawomocnienia się nakazu zapłaty I Nc 9/13, tj. 2 maja 2013 r. Nadto, będąc współnikiem Spółki, a przez to uprawnioną do wglądu w sprawozdania finansowe wymienionej, powódka mogła uzyskać wiedzę o braku możliwości zaspokojenia jej roszczenia. Po drugie, pozwany powołał się na brak swojej winy w nieterminowym złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o., gdyż jak stwierdził – dopiero w lutym 2013 r. ziściły się ustawowe przesłanki takiej aktywności. Dodał, że sporządzone na potrzeby spraw karnej i gospodarczej opinie biegłych mają charakter dokumentów prywatnych i nie mogą zastąpić dowodu z opinii biegłego w sprawie cywilnej. Po trzecie wskazał, że roszczenie powódki jest przedwczesne, albowiem nie został wykonany ostateczny plan podziału funduszy masy upadłości. Z tego powodu nie można przyjąć, aby powódka doznała szkody w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. (vide: k.695-699).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Od momentu utworzenia (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. A. B. pełnił funkcję prezesa jednoosobowego zarządu tej Spółki.

(bezsporne; odpis pełny KRS – k.10-12)

W sierpniu 2007 r. J. B. (1) wraz z mężem J. B. (2) nabyli udziały w Spółce (...), stając się jej współnikami. Początkowo relacje pomiędzy współnikami a prezesem zarządu Spółki były przyjacielskie.

(bezsporne; odpis pełny KRS – k.10-12; zeznania powódki – k.1127-1127v)

Dnia 17 maja 2010 r. J. B. (1) udzieliła Spółce (...) pożyczkę w kwocie 200.000 zł z przeznaczeniem na prowadzenie działalności gospodarczej. Termin zwrotu pożyczki ustalono na dzień 31 grudnia 2011 r.

(bezsporne; umowa pożyczki – k.13, polecenie przelewu – k.14; zeznania powódki – k.1127-1127v)

W/w pożyczka nie została zwrócona w umówionym terminie. Początkowo A. B. zapewniał J. B. (1), że sytuacja finansowa Spółki (...) jest dobra. Później unikał kontaktu z wymienioną. Pozasądowe ponaglenia o zwrot pożyczki okazały się nieskuteczne.

(dowód: zeznania powódki – k.1127-1127v)

Powyższe skutkowało wytoczeniem przez J. B. (1) powództwa przeciwko Spółce (...). Nakazem zapłaty z 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, Sąd Okręgowy w O. zasądził od (...) Sp. z o.o. na rzecz J. B. (1) kwotę 216.219,18 zł wraz z

ustawowymi odsetkami od kwoty 200.000 zł od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 9.917,75 zł. Nakaz ten uprawomocnił się 2 maja 2013 r.

(bezsporne; nakaz zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r. – k.15, akta sprawy I Nc 9/13 Sądu Okręgowego w O.)

Na przełomie listopada i grudnia 2012 r. A. B. poinformował D. R. – podwykonawcę Spółki (...) o tym, że z uwagi na brak współfinansowania Spółki przez banki, będzie składał wniosek o ogłoszenie upadłości wymienionej.

(dowód: zeznania świadka D. R. – k.1126v)

Dnia 21 grudnia 2012 r. odbyło się, zwołane na wniosek J. B. (2), Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki (...), na którym podjęto decyzję o likwidacji Spółki.

(bezsporne; zeznania powódki – k.1127-1127v, zeznania pozwanego – k.1127v-1128v)

W dniu 7 stycznia 2013 r. Ł. B. (ojciec A. B.) i W. B. zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie (...) Sp. z o. o. w O.. W dniu 1 marca 2013 r. Spółka ta wdzierżawiła od Spółki (...) nieruchomości objętą księgą wieczystą nr (...) oraz maszyny i urządzenia, z prawem ich pierwokupu. Faktycznie Spółką (...) od początku zarządzał A. B..

(dowody: akt notarialny Rep. A nr (...) – k.1028-1035, odpis KRS – k.1036-1037, protokół przesłuchania świadka – k.1038, umowa dzierżawy z dnia 1 marca 2013 r. – k.1039-1045)

W dniu 25 lutego 2013 r. A. B. złożył wniosek o ogłoszenie (...) Spółki (...).

(bezsporne; wniosek o ogłoszenie upadłości z załącznikami – k.16-122, k.706-719)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 28 marca 2013 r., V GU 13/13, ogłoszono (...) Sp. z o.o. w S..

(bezsporne; postanowienie Sądu Rejonowego w O. z dnia 28 marca 2013 r. – k.123-124)

Objęta nakazem zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, wierzytelność J. B. (1) w łącznej wysokości 258.334,19 zł została zgłoszona w postępowaniu upadłościowym (V Gup 9/13) (...) Sp. z o.o. w likwidacji w upadłości likwidacyjnej w S. i zaliczona przez syndyka do IV i częściowo V kategorii.

(bezsporne; lista wierzytelności – k.554-651, uzupełniająca lista wierzytelności – k.652-665, k.720-722; zeznania świadka M. G. – k.1047-1048)

W dniu 24 lipca 2013 r. biegły ds. szacowania nieruchomości A. T. wycenił na potrzeby postępowania upadłościowego nieruchomości położoną w S. przy ul. (...), objętą księgą wieczystą nr (...), stanowiącą główny składnik majątku Spółki (...), na kwotę 2.880.300 zł. Do operatu szacunkowego załączono odpis księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości Spółki, z którego wynikało, że jest ona obciążona hipotekami:

- umownymi na rzecz (...)w J. – w łącznej wysokości 4.250.000 zł,
- przymusową na rzecz ZUS – w wysokości 656.670,93 zł, i
- przymusową na rzecz Ł. B. – w wysokości 3.756.643,02 zł

(bezsporne; operat szacunkowy – k.666-672, odpis Kw nr (...) – k.670-672)

Po zapoznaniu się z w/w operatem szacunkowym J. B. (1) pow-zięła wiedzę o braku możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności z majątku Spółki (...).

(dowód: zeznania powódki – k.1127-1127v)

W dniu 13 marca 2014 r. przed Sądem Rejonowym w O., z wniosku J. B. (1), wszczęto przeciwko A. B. postępowanie o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu (V GZd 8/14).

(bezsporne; wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności z załącznikami – k.138-197, protokoły rozprawy – k.547-553, k.1070-1072)

W opinii sporządzonej na potrzeby sprawy o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej (V GZd 8/14) biegły z zakresu analiz finansowych podmiotów gospodarczych J. C. stwierdził ostatecznie, że wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) powinien być złożony najpóźniej do dnia 14 marca 2009 r.

(dowód: opinie biegłego J. C. – k. 231-267, k.268-275, k.457-461, k.532-533)

Aktem oskarżenia z dnia 29 grudnia 2015 r., 1 Ds. 1559/14, zarzucono A. B. m.in. to, że w okresie od stycznia 2009 r. do 25 lutego 2013 r., będąc prezesem zarządu (...) Sp. z o.o., nie zgłosił wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki (...), mimo powstania warunków uzasadniających według przepisów upadłość Spółki.

(bezsporne; akt oskarżenia 1 Ds 1559/14 – k.125-137; protokoły rozprawy głównej – k.534-546, k.939-993)

W opinii sporządzonej na potrzeby sprawy karnej 1 Ds. 1559/14 (II K 281/15) biegła z zakresu księgowości A. R. stwierdziła, że wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) powinien być złożony w pierwszym kwartale 2009 r.

(dowód: opinie biegłej A. R. – k.198-218, k.219-230, k.1010-1023)

Wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 24 stycznia 2017 r., II K 281/15, A. B. został skazany za czyn z art. 586 k.s.h., polegający na tym, że w okresie od 31 stycznia 2012 r. do 25 lutego 2013 r., będąc prezesem zarządu (...) Sp. z o.o., nie zgłosił wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki (...), mimo powstania warunków uzasadniających według przepisów upadłość Spółki. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 7 lipca 2017 r.

(bezsporne; wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 24 stycznia 2017 r. – k.1075-1124, wyrok Sądu Apelacyjnego w B. z dnia 7 lipca 2017 r. – k.1213)

Spółka (...) osiągnęła stan niewypłacalności w dniu 28 stycznia 2009 r. W tym czasie nastąpiło trwale zaprzestanie spłaty jej wymagalnych zobowiązań, w tym wobec firmy (...) na łączną kwotę ponad 54.000 zł oraz (...) s.c. T. S. i W. K. na kwotę ponad 22.000 zł. Suma zobowiązań przeterminowanych Spółki (...) na koniec 2009 r. wynosiła 1.466.698,09 zł.

(dowody: opinia biegłego C. K. – k.1146-1170, k.1204-1205; umowy pożyczek – k.276-306, k.351-370, dokumenty kasowe – k.307-350, k.371-456, wydruki kartoteki kont – k.462-531, protokoły kontroli, nakazy wypłaty i wniosek o ukaranie – k.784-921; zeznania świadka Z. S. – k.1048-1049)

Wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) powinien być zgłoszony najpóźniej do dnia 12 lutego 2009 r. Gdyby wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki został złożony w tym czasie, to J. B. (1) nie doznałaby szkody w wysokości odpowiadającej należności stwierdzonej nakazem zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13.

(dowód: opinia biegłego C. K. – k.1146-1170, k.1204-1205)

Syndyk masy upadłości (...) Sp. z o.o. w likwidacji w upadłości likwidacyjnej nie przewiduje zaspokojenia wierzytelności J. B. (1) ani w ramach odrębnego planu podziału, ani w ramach podziału masy upadłości. W postępowaniu upadłościowym (V GUp 9/13) uczestniczy ponad 120 wierzycieli z łączną kwotą wierzytelności ponad 8.000.000 zł. Wartość majątku upadłej wynosi około 2.100.000 zł. Z sumy tej, wskutek podziału masy upadłości,

zostanie zaspokojony – i to w części – tylko jeden wierzyciel hipoteczny, tj. (...)w J.. Pozostali wierzyciele, w tym także hipoteczni nie mają szans na zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia.

(dowody: zeznania świadka M. G. – k.1047-1048; umowy pożyczek – k.276-306, k.351-370, dokumenty kasowe – k.307-350, k.371-456, zajęcia egzekucyjne – k.723-783)

Pismem z dnia 20 czerwca 2016 r. pełnomocnik J. B. (1) wezwał A. B. do zapłaty kwoty 216.219,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 200.000 zł od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty i kwoty 9.917,75 zł, zasądzonych nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13 – w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania. Wezwanie doręczono A. B. dnia 27 czerwca 2016 r.

(bezsporne; wezwanie do zapłaty wraz z dowodem doręczenia – k.673-676)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Powyższy stan faktyczny w zdecydowanej większości pozostawał niesporny między stronami. Bezsporne było, że pozwany od początku był prezesem jednoosobowego zarządu (...) Sp. z o.o. w S.. Poza sporem było również, że powódce przysługuje względem wymienionej Spółki wierzycelność stwierdzona tytułem egzekucyjnym w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w O.z 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13. Okoliczność ta została przyznana przez pozwanego, a przyznanie to w ocenie Sądu, nie budzi wątpliwości. Nadto, wynika ona wprost z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy tut. Sądu o sygn. I Nc 9/13.

Ustalając stan faktyczny oparto się w szczególności na dokumentach złożonych przez strony, których prawdziwość i treść nie były kwestionowane w żadnym zakresie. Sąd także nie powziął wątpliwości w tej materii. Wprawdzie pozwany zarzucił, że opinie biegłych sądowych, sporządzone na potrzeby spraw karnej i gospodarczej, nie mogą zastępować dowodu z opinii biegłego w niniejszym postępowaniu, stanowiąc jedynie dokumenty prywatne, to trzeba zauważyć, że w takim właśnie charakterze zostały ocenione przez tut. Sąd.

Za wiarygodne uznano zeznania świadków Z. S. (k.1048-1049), D. R. (k.1126v) i M. G. (k.1047-1048), którzy zeznawali logicznie i szczerze, a ich spostrzeżenia korespondują z dokumentami złożonymi do akt sprawy. Jako miarodajne dla ustaleń faktycznych uznano też zeznania powódki, pokrywające się z rzeczonymi dokumentami. Zeznania pozwanego uznano natomiast za wiarygodne w części, w jakiej pozostawały zgodne z ustalonym w sprawie stanem faktycznym.

W spornym zakresie Sąd Okręgowy oparł się także na opinii biegłego z zakresu rachunkowości w osobie C. K. (2). Wprawdzie opinia ta była kwestionowana przez pozwanego, to jednak biegły podtrzymał ją w całości w ramach opinii uzupełniającej (k.1204-1205), udzielając szczegółowych odpowiedzi na wszystkie pytania i zarzuty strony pozwanej. Tak opinia główna, jak i uzupełniająca są w pełni logiczne i zrozumiałe, wnioski końcowe zostały wyjaśnione w sposób czytelny, a kompetencja i rzetelność biegłego nie budzą żadnych zastrzeżeń.

Strony pozostawały w sporze co do tego, czy na gruncie niniejszej sprawy ziściły się przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, o jakiej mowa w treści art. 299 k.s.h.

Pozwany stanął na stanowisku, że roszczenie dochodzone pozwem uległo przedawnieniu. Uznał bowiem, że wiedzę o bezskuteczności egzekucji z majątku Spółki (...) powódka powzięła w dniu uprawomocnienia się nakazu zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, tj. 2 maja 2013 r. Nadto, będąc współnikiem Spółki, a przez to uprawnioną do wglądu w sprawozdania finansowe wymienionej, powódka mogła uzyskać wiedzę o braku możliwości zaspokojenia jej roszczenia. Pozwany powołał się także na brak winy w nieterminowym złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o., ponieważ jak stwierdził, ustawowe przesłanki takiej aktywności ziściły się dopiero w lutym 2013 r. Dodatkowo, jego zdaniem, powódka nie doznała żadnej szkody z powodu niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie

upadłości w terminie, gdyż nie został jeszcze wykonany ostateczny plan podziału masy upadłości. Z tego powodu, roszczenie dochodzone pozwem, oceniał jako przedwczesne.

Powódka opierała swoje roszczenie na treści art. 299 k.s.h. Zgodnie z powołaną regulacją, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Odpowiedzialność, o której mowa w tym przepisie, ma charakter subsydiarny, powstaje bowiem dopiero wtedy, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a ściślej – gdy jest oczywiste, że będzie bezskuteczna. Przesłanką tej odpowiedzialności jest bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce, czyli istnienie takiego stanu majątkowego spółki, w którym wiadomo, że egzekucja z jej majątku nie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela. Ustalenie przesłanki bezskuteczności egzekucji może nastąpić według ogólnych zasad obowiązujących w procesie, za pomocą wszelkich środków dowodowych. W zgodzie z art. 6 k.c. przesłankę tą powinna wykazać strona powodowa.

Wierzyciel, który nie wyegzekwował swojej należności od spółki, nie musi natomiast dowodzić wysokości doznanej szkody. Wystarczające jest przedłożenie przezeń tytułu egzekucyjnego stwierdzającego zobowiązanie spółki, istniejące w czasie pełnienia przez pozwanego funkcji członka zarządu i wykazanie, że egzekucja wobec spółki okazała się bezskuteczna. W sytuacji, gdy członek zarządu nie udowodni, że szkoda wierzyciela była niższa od wartości niewyegzekwowanego od spółki zobowiązania, poniesie odpowiedzialność do wysokości tego właśnie świadczenia. Z treści art. 299 § 1 k.s.h. wynika bowiem domniemanie szkody w wysokości niewyegzekwowanego od spółki zobowiązania. Domniemany jest też związek przyczynowy między szkodą wierzyciela a niezłożeniem przez członka zarządu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz jego zawinienie w tym względzie. Członek zarządu może jednak uwolnić się od odpowiedzialności, jeżeli obali to domniemanie przez wykazanie jednej z trzech przesłanek egzoneracyjnych, wymienionych w § 2 art. 299 k.s.h., co oznacza, że na nim spoczywa onus probandi w tym zakresie (vide: wyroki SN: z dnia 21 lutego 2002 r., IV KN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22; z dnia 14 lutego 2003 r., IV CKN 1779/00, OSNC 2004, nr 5, poz. 76 i z dnia 25 marca 2015 r., II CSK 402/14, LEX nr 1657663; uchwała SN z dnia 28 lutego 2008 r., III CZP 143/07, L.).

Przepis art. 299 k.s.h. przewiduje dwie przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o., tj. istnienie niewykonanych zobowiązań spółki oraz bezskuteczność egzekucji z majątku spółki. Z perspektywy dowodowej, kluczowej dla analizy przesłanek odpowiedzialności, ocena obu tych przesłanek jest inna. Co do wykazania istnienia i wysokości nie-zaspokojonych zobowiązań spółki z o.o. utrwalił się pogląd, zgodnie z którym właściwie jedynym środkiem dowodowym w tym zakresie jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce. Z kolei bezskuteczność egzekucji z majątku spółki z o.o. jej wierzyciele mogą dowodzić we wszelki, prawem dozwolony sposób (vide: K. O., Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli, Warszawa 2014, s. 353).

W praktyce członek zarządu spółki z o.o. nie poniesie opisywanej odpowiedzialności odszkodowawczej w razie wykazania którejsz z przesłanek egzoneracyjnych wskazanych w § 2 art. 299 k.s.h. Przesłanki te zostały ujęte przez ustawodawcę kompleksowo i zbiorczo w treści powołanej regulacji. Są nimi: zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z o.o., brak winy w niezgłoszeniu tego wniosku oraz brak szkody po stronie wierzyciela spółki z o.o. mimo niezgłoszenia tego wniosku.

Podstawowa różnica konstrukcyjna i praktyczna między przesłankami odpowiedzialności a przesłankami egzoneracyjnymi dotyczy rozkładu ciężaru dowodu. O ile wystąpienie w konkretnej sprawie przesłanek odpowiedzialności musi wykazać dochodzący roszczenia z art. 299 k.s.h. wierzyciel spółki z o.o. (powód), o tyle kwestia przesłanek egzoneracyjnych wcale nie musi być przedmiotem postępowania. Sąd rozważa je bowiem dopiero wtedy, gdy wprowadza je do materiału sprawy pozwany członek zarządu spółki, który musi wykazać wystąpienie takiej przesłanki, skutkujące zwolnieniem go od odpowiedzialności (vide: K. O., (...) spółki z o.o..., s. 396).

W przedmiotowej sprawie powódka niewątpliwie sprostала ciężarowi dowodu określonemu w art. 6 k.c. Przedkładając tytuł egzekucyjny przeciwko (...) Sp. z o.o. w S., w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13, udowodniła istnienie niewykonanego zobowiązania Spółki. Co więcej, okoliczność ta została przyznana w toku procesu przez pozwanego, a przyznanie to nie wzbudziło wątpliwości tut. Sądu. Bezsporne

pozostawało przy tym, jak wcześniej zważono, że wierzytelność powstała w czasie, w którym A. B. pełnił funkcję prezesa jednoosobowego zarządu (...) Sp. z o.o.

Powódka wykazała także bezskuteczność egzekucji z majątku Spółki (...). Trzeba bowiem raz jeszcze podkreślić, że przesłanka ta może być wykazana w każdy dopuszczalny prawem sposób. Brak jest bowiem uzasadnienia dla wprowadzenia jakichkolwiek ograniczeń dowodowych w tej materii (zamiast wielu vide: W. Popiołek, [w:] Kodeks spółek handlowych. Komentarz, red. W. Pyziół, Warszawa 2008, s. 548-549). Co więcej, sami projektodawcy art. 298 k.h. zakładali, że bezskuteczność egzekucji nie musi być stwierdzona w sposób formalny (vide: Projekt ustawy o spółkach z o.o., oprac. A. Chelmoński, Komisja Kodyfikacyjna, Sekcja Prawa Handlowego, t. I, nr 4, Warszawa 1932, s. 62). Bezskuteczność egzekucji z majątku spółki musi więc występować faktycznie i nie jest niezbędne formalne jej stwierdzenie w postępowaniu egzekucyjnym (vide: A. Karolak, [w:] A. Karolak, A. Mariański, Odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki z o.o., s. 31; A. Kappes, Odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki z o.o., Warszawa 2009, s. 99). Tym samym wierzyciel spółki z o.o. nie jest zobowiązany do wszczęcia sądowego postępowania egzekucyjnego, jeśli tę przesłankę odpowiedzialności wykaże w inny sposób. Może na przykład powołać się na obciążenia jedynego wartościowego składnika majątku spółki z o.o., przewyższające jego wartość (vide: K. O., (...) spółki z o.o., s. 345).

Tak właśnie było w tym przypadku. Przedkładając sporządzony przez A. T.-go na potrzeby postępowania upadłościowego (V Gup 9/13) operat szacunkowy wraz z odpisem księgi wieczystej nr (...), prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej jedyny wartościowy składnik majątku upadłej, powódka wykazała bezskuteczność egzekucji z majątku Spółki (...). O ile bowiem nieruchomość tę wyceniono na kwotę 2.880.300 zł, o tyle same wierzytelności zabezpieczone rzeczowo na nieruchomości opiewają na sumę przeszło 8.663.000 zł (w tym: hipoteki umowne na rzecz (...)w J. w łącznej wysokości 4.250.000 zł, hipoteka przymusowa na rzecz ZUS w wysokości 656.670,93 zł i hipoteka przymusowa na rzecz Ł. B. w wysokości 3.756.643,02 zł). Dodatkowo, oprócz wierzycieli hipotecznych, do postępowania upadłościowego Spółki (...) przystąpiło jeszcze ok. 120 innych wierzycieli.

Wprawdzie pozwany próbował przeforsować stanowisko, że roszczenie dochodzone pozwem jest przedwczesne, gdyż nie został jeszcze wykonany ostateczny plan podziału masy upadłości, jakkolwiek „przedwczesności” tego roszczenia przeczą wyniki przeprowadzonego postępowania.

Po pierwsze, z zestawienia w/w dokumentów, tj. operatu szacunkowego sporządzonego przez A. T. i odpisu księgi wieczystej nr (...) wynika wprost, że wierzytelność powódki jako niezabezpieczona hipoteką na nieruchomości upadłej, nie ma szans na zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia. Nadto, jak wskazał świadek M. G. (syndyk masy upadłości (...) Sp. z o.o. w likwidacji) rzeczona nieruchomość stanowi jedyny wartościowy składnik majątku upadłej Spółki. Po drugie, zeznania syndyka dowodzą, że wierzytelność powódki w wysokości 258.334,19 zł zgłoszona w postępowaniu upadłościowym V GUp 9/13, nie zostanie zaspokojenia ani w ramach odrębnego planu podziału, ani też w ramach podziału masy upadłości. Wskutek takiego podziału zostanie bowiem zaspokojony – i to tylko w części – wyłącznie jeden wierzyciel hipoteczny, tj. (...) w J. (wpisany na pierwszym miejscu hipotecznym). Co istotne, z takim twierdzeniem syndyka pozwany nie próbował nawet polemizować. W końcu po trzecie, nie sposób pominąć ważkiej niekonsekwencji w stanowisku prezentowanym przez stronę pozwaną. O ile bowiem z jednej strony pozwany zarzucił przedwczesność roszczenia dochodzonego pozwem wynikającą z braku wykonania ostatecznego planu podziału funduszy masy upadłości, o tyle z drugiej podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

W tym stanie rzeczy, pozwany chcąc uwolnić się od odpowiedzialności odszkodowawczej, winien był wykazać wystąpienie którejs z przesłanek egzoneracyjnych, o których mowa w treści art. 299 § 2 k.s.h. Zdaniem Sądu Okręgowego, pozwany nie sprostął jednak temu obowiązkowi. W żaden sposób nie udowodnił istnienia przesłanek uwalniających go od odpowiedzialności jako członka zarządu (...) Sp. z o.o.

Po pierwsze, pozwany nie wykazał, aby we właściwym czasie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o. lub wszczęcia wobec niej postępowania układowego. Nadto ocena, czy wniosek taki został zgłoszony we właściwym czasie wymagałaby uprzedniego ustalenia, czy i kiedy zaprzestano płacenia długów Spółki lub czy i kiedy

ujawniono, że zobowiązania Spółki przekroczyły wartość jej majątku (vide: wyrok SN z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 211/10, LEX nr 738136).

Wprawdzie pozwany w odpowiedzi na pozew powołał się na brak swojej winy w nieterminowym złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki (...), gdyż jego zdaniem, ustawowe przesłanki takiej aktywności ziściły się dopiero w lutym 2013 r., to jednak na rozprawie sądowej zeznał, że „około maja 2012 r. przyszedł trudny czas dla branży drzewnej”, że „w tym czasie nie otrzymał gwarancji bankowych”, że „musiał zaciągnąć kolejne pożyczki, w tym od żony na kwotę 450.000 zł” (k.1128), a nawet, że „ujemny kapitał w Spółce pojawił się już pod koniec 2012 r.” (k.1128v). Dodatkowo z zeznań świadka D. R. – podwykonawcy Spółki (...), wynika, że na przełomie listopada i grudnia 2012 r. A. B. informował go o tym, że z uwagi na brak współfinansowania Spółki przez banki, będzie składał wniosek o ogłoszenie upadłości wymienionej (k.1126v). Dodatkowo w dniu 21 grudnia 2012 r. odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki (...), na którym podjęto decyzję o likwidacji Spółki, za którą to decyzją bezspornie głosował także pozwany. Dziwi więc, że wymieniony nie zdecydował się złożyć wniosku o ogłoszenie upadłości przynajmniej w pierwszej połowie stycznia 2013 r., skoro jak zeznał, „ujemny kapitał w Spółce pojawił się już pod koniec 2012 r.” (k.1128v).

Co prawda pozwany zeznał też, że „liczył że bank udzieli Spółce promesy” (k.1128v), jakkolwiek jego twierdzenia w tym zakresie są wysoce gołosłowne, a przy tym nielogiczne. Skoro bowiem – jak sam podał – od około maja 2012 r. sytuacja finansowa Spółki pogarszała się, przyszedł trudny czas dla branży drzewnej, nie otrzymał gwarancji bankowych, musiał zaciągnąć kolejne pożyczki, w tym od żony na kwotę 450.000 zł, a obciążały ją wymagalne wierzytelności, to już sama ta okoliczność uzasadniała złożenie w tym czasie wniosku upadłościowego, a przynajmniej „układowego”. Próba uzasadnienia braku zgłoszenia takiego wniosku „liczeniem” na udzielenie promesy przez bank, jest co najmniej niezrozumiała.

Godne odnotowania jest przy tym, że członek zarządu spółki z o.o. nie może powoływać się na nieznaną sobie sytuację jej finansów jako przyczynę niezgłoszenia wniosku o upadłość lub niwłaszczenia postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego). Członkowi zarządu powinien być znany na bieżąco stan finansów spółki, a co za tym idzie, możliwość zaspokojenia długów (vide: wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 lutego 2011 r., LEX nr 786215). Obowiązkiem członka zarządu jest więc złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, a rzeczą sądu upadłościowego – ocena podstaw jego uwzględnienia.

Nie bez znaczenia dla oceny przyczyn, dla których pozwany nie złożył wcześniej wniosku o ogłoszenie upadłości jest zasygnalizowana przez powódkę okoliczność, że w dniu 7 stycznia 2013 r. Ł. B. (ojciec A. B.) i W. B. zawarli umowę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie (...) Sp. z o. o. w O.. Co więcej, dnia 1 marca 2013 r. Spółka ta wydzierżawiła od Spółki (...) nieruchomości objętą księgą wieczystą nr (...) oraz maszyny i urządzenia, z prawem ich pierwokupu. Nie można definitywnie wykluczyć sugestii pełnomocnika powódki, że wolą pozwanego było in casu przeniesienie majątku pomiędzy Spółkami z o.o., zwłaszcza, że jak zeznał Ł. B. w toku postępowania karnego (wymieniony zmarł w toku procesu), Spółką (...) od początku faktycznie zarządzał A. B. (k.1038).

Nie negując powyższego trzeba podkreślić, że pozwany będąc reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, nie przedstawił żadnego dowodu na okoliczność braku ustawowych podstaw do złożenia wniosku o upadłość Spółki (...) w terminie wcześniejszym niż dzień 25 lutego 2013 r., czyli data faktycznego złożenia wniosku. Trafnie zaś podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 661/08, że ustalenie, kiedy członek zarządu spółki powinien złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, jest niezbędne dla oceny pozostałych przesłanek wyłączających jego odpowiedzialność z mocy art. 299 § 2 k.s.h., na których opiera swoją obronę; ustalenie czasu właściwego jest o tyle istotne, że chwilę tę należy za każdym razem odnosić do stanu majątkowego spółki. Ciężar dowodu w tym zakresie, jak już zważono, spoczywa zawsze na stronie pozwanej (LEX nr 511995).

Ponadto, wbrew twierdzeniom pozwanego, że sporządzonej na potrzeby niniejszego postępowania opinii biegłego z zakresu rachunkowości C. K. wynika wprost, że wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) powinien być zgłoszony najpóźniej do dnia 12 lutego 2009 r. (k.1146-1170, k.1204-1205). W dniu 28 stycznia 2009 r. Spółka ta osiągnęła

bowiem stan niewypłacalności W tym czasie nastąpiło trwale zaprzestanie spłaty jej wymagalnych zobowiązań, w tym wobec firmy (...) na łączną kwotę ponad 54.000 zł oraz (...) s.c. T. S. i W. K. na kwotę ponad 22.000 zł, a suma zobowiązań przeterminowanych Spółki na koniec 2009 r. wynosiła już 1.466.698,09 zł. Wnioski wynikające z opinii biegłego C. K. korespondują w pełni z dokumentami złożonymi do akt, w tym zwłaszcza umowami pożyczek (k.276-306, k.351-370), dokumentami kasowymi (k.307-350, k.371-456), wydrukami kartotek kont Spółki (k.462-531), a także protokołami kontroli, nakazami wypłaty i wnioskiem o ukaranie Państwowej Inspekcji Pracy (k.784-921). Zeznania świadka Z. S. (księgowej Spółki (...)) także dowodzą, że sytuacja finansowa Spółki „zaczęła być zła” już na około dwa lata przed ogłoszeniem upadłości i zdaniem wymienionej, wniosek taki winien być złożony co najmniej rok wcześniej niż został (k.1048). Dodatkowo z postrzeganych za dokumenty prywatne, sporządzonych odpowiednio na potrzeby spraw: karnej 1 Ds. 1559/14 (II K 281/15) i gospodarczej o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności (V GZd 8/14), opinii biegłych wynika, że wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) winien być złożony najpóźniej w pierwszym kwartale 2009 r. (vide: opinia biegłej z zakresu księgowości A. R. – k.198-218, k.219-230, k.1010-1023; opinia biegłego z zakresu analiz finansowych podmiotów gospodarczych J. C. – k. 231-267, k.268-275, k.457-461, k.532-533).

In casu pozwany nie wykazał także istnienia drugiej z przesłanek egzoneracyjnych z art. 299 § 2 k.s.h., czyli tego, że choć nie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki z o.o. we właściwym terminie (tj. do 12 lutego 2009 r.), to miało to miejsce nie z jego winy. Nie udowodnił, że w lutym 2009 r., tj. w czasie kiedy pełnił funkcję prezesa zarządu, brak było podstaw do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki. Przeprowadzone w toku postępowania dowody, w tym zwłaszcza opinia biegłego sądowego C. K., wespół z w/w dowodami rzeczowymi i osobowymi jednoznacznie potwierdzają, że złożony przez pozwanego w dniu 25 lutego 2013 r. wniosek o upadłość Spółki (...) był dalece spóźniony. Nadto, jak wcześniej zważono, pozwany sam zeznał, że około maja 2012 r. sytuacja finansowa Spółki zaczęła się pogarszać, a „pod koniec tego roku pojawił się w Spółce ujemny kapitał” (k.1128v).

Trzecią przesłanką egzoneracyjną jest wykazanie, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (lub nie wszczęto postępowania układowego), to wierzyciel nie poniósł z tego tytułu szkody. Przyjmując klasyczną wykładnię pojęcia „szkoda”, w ocenie Sądu Okręgowego, sytuacja taka nie wystąpiła w niniejszej sprawie. Z opinii biegłego sądowego C. K. wynika wyraźnie, że gdyby wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki (...) został złożony w ustawowym terminie, tj. najpóźniej do dnia 12 lutego 2009 r., to J. B. (1) nie doznałaby żadnej szkody, gdyż w ogóle nie doszłoby do zawarcia między wymienioną a upadłą umowy pożyczki w dniu 17 maja 2010 r. Poza tym, z bilansów Spółki sporządzonych na koniec lat 2008-2011 wynika, że na dzień 31 grudnia 2011 r. (tj. w umówionym terminie zwrotu pożyczki) kapitał własny Spółki był jeszcze dodatni (aktywa przewyższały zobowiązania o 14,1%). Mimo to, pożyczka nie została zwrócona powódce choćby w części. Tymczasem, bilanse na 21 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2013 r. wykazały ujemny kapitał własny Spółki (...). Taki też pozostał on w dacie złożenia przez pozwanego wniosku o upadłość Spółki (25 lutego 2013 r.), kiedy wymieniona nie miała już w swoim budżecie środków na spłatę zobowiązania powódki.

Nadto, z zeznań J. B. (1) wynika, że zdecydowała się udzielić (...) Sp. z o.o. pożyczki w kwocie 200.000 zł, ponieważ w tym czasie łączyły ją i jej męża przyjacielskie relacje z pozwanym. Dodatkowo A. B. zapewniał wymienionych o dobrej kondycji finansowej zarządzanej przez niego Spółki.

Powódka poniosła także koszty związane z uzyskaniem tytułu egzekucyjnego przeciwko (...) Sp. z o.o.

Z tego powodu Sąd Okręgowy nie podzielił zarzut pozwanego, jakoby powódka nie doznała szkody w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. Wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego są całkowicie odmienne.

W tym miejscu raz jeszcze należy podkreślić, że ciężar udowodnienia wyżej opisanych przesłanek egzoneracyjnych spoczywał na pozwanym. A. B. nie sprostał jednak obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c. i nie wykazał istnienia żadnej z okoliczności wskazanych w przepisie art. 299 § 2 k.s.h.

Trzeba zaś podkreślić, że zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c. strony postępowania obowiązane są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez

zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Wskazana regulacja prawna jest wyrazem tendencji do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym, obejmującej nie tylko sferę uprawnień sądu, lecz także stron i uczestników postępowania oraz ich pełnomocników, którzy swoim działaniem powinni przyczyniać się do jej wykrycia. Statuuje ona zarazem zasadę kontradyktoryjności. Zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontradyktoryjności procesu, gdyż ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych (vide: J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el. 2014, Nb 1). Tym samym, ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają tę stronę, która nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku. W konsekwencji adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest sąd, lecz właśnie strony procesowe i nie można zarzucić, że sąd ją naruszył (vide: wyroki SN: z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, LEX nr 83805 i z dnia 11 grudnia 1998 r., II CKN 104/98, LEX nr 50663).

Skoro zatem obowiązek (ciężar procesowy) przedstawiania okoliczności faktycznych i dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c.) spoczywa na stronach, których aktywna postawa ma istotne znaczenie w przebiegu procesu cywilnego, to oznacza, że to strony w efekcie mają być „siłą napędową” procesu cywilnego. Po zmianach ustrojowych i związanych z tym nowelizacjach procedury cywilnej, m.in. skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c., przyjęty został kontradyktoryjny model postępowania, w którym materiał procesowy dostarczają strony i uczestnicy postępowania (vide: wyroki SN: z dnia 7 maja 2008 r., II PK 307/07, LEX nr 490351; z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, LEX nr 485901; postanowienie SN z dnia 7 listopada 2003 r., I CK 176/03; LEX nr 151620; wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz. 12). Konkludując ciężar instruowania procesu spoczywa na stronach procesowych, które ponoszą pełną odpowiedzialność za wynik postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza dowodowego.

Poczynione rozważania potwierdzają wyraźnie zasadność powództwa, albowiem strona powodowa wykazała obie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego jako prezesa zarządu (...) Sp. z o.o., zaś pozwany nie udowodnił, by zachodziła którakolwiek z przesłanek egzoneracyjnych z art. 299 § 2 k.s.h.

Wprawdzie pozwany podniósł dwa dodatkowe, w ocenie tut. Sądu – wzajemnie wykluczające się zarzuty: przedawnienia roszczenia i jego przedwczesności, jakkolwiek zarzuty te w żadnym razie nie podważają słusznych pretensji strony powodowej.

Kwestia przedwczesności roszczenia dochodzonego pozwem z powołaniem się na brak wykonania ostatecznego planu podziału masy upadłości, została już wcześniej poddana analizie Sądu Okręgowego, przy okazji oceny przesłanki bezskuteczności egzekucji z majątku Spółki (...). Jedyne tytułem konkluzji warto odnotować, że przedkładając sporządzony przez A. T. na potrzeby postępowania upadłościowego o sygn. akt V Gup 9/13 operat szacunkowy i zestawiając go z odpisem księgi wieczystej nr (...), pro-wadzonej dla nieruchomości stanowiącej jedyny wartościowy składnik majątku upadłej, obciążonej hipotekami na łączną sumę przeszło 8.663.000 zł, powódka wykazała bezskuteczność egzekucji z majątku Spółki z o.o. (...) z kolei aktywowało jej roszczenie z art. 299 § 1 k.s.h. przeciwko pozwanemu prezesowi zarządu.

Tym samym, zarzut przedwczesności roszczenia objętego żądaniem pozwu okazał się niezasadny.

Odnosząc się z kolei do zarzutu pozwanego dotyczącego przedawnienia roszczenia, należy wskazać, że konsekwencją dominującego w orzecznictwie poglądu w przedmiocie charakteru prawnego odpowiedzialności z art. 299 k.s.h., jako odpowiedzialności odszkodowawczej ex delicto, jest przyjęcie za podstawę prawną dla rozstrzygnięcia kwestii przedawnienia roszczeń z tego tytułu art. 442¹ k.c. (tak SN: w wyroku z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CK 176/02, Wokanda 2004, nr 9, poz. 7; w wyroku z dnia 2 października 2007 r., II CSK 301/07, LEX nr 332957; w wyroku z dnia 2 października 2008 r., II CSK 183/08, LEX nr 470012; w uchwale siedmiu sędziów z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009, nr 2, poz. 20, w wyroku z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 635/09, LEX nr 741022 i w wyroku z dnia z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 441/14, Biul. SN 2015/8/9). Oznacza to poddanie tego roszczenia trzyletniemu terminowi przedawnienia.

W judykaturze nie jest natomiast jednolicie rozstrzygana kwestia momentu, od którego przedawnienie to rozpoczyna swój bieg. W wyroku z dnia 31 stycznia 2007 r., II CSK 417/06 (MoP 2007, nr 5, s. 229) Sąd Najwyższy stwierdził, że termin przedawnienia roszczeń wobec członków zarządu spółki z o.o. rozpoczyna bieg od momentu uzyskania przez wierzyciela świadomości, że wyegzekwowanie długu od spółki jest niemożliwe (tak również SN w wyroku z dnia 18 lutego 2015 r., I CSK 9/14, LEX nr 1661932). Przyjmuje się przy tym, że stan ten występuje w zasadzie od dnia bezskuteczności egzekucji wierzytelności, objętej prawomocnym tytułem egzekucyjnym wystawionym przeciwko spółce. Z reguły bo-wiem już wtedy, gdy egzekucja tej wierzytelności okaże się bezskuteczna, wierzyciele spółki dowiadują się o szkodzie i osobie odpowiedzialnej za jej naprawienie (tak SN w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009, nr 2, poz. 20).

Jednocześnie podkreśla się, że nie można w każdym przypadku utożsamiać uzyskania przez wierzyciela wiedzy o niemożności uzyskania zaspokojenia wierzytelności od spółki z powzięciem wiadomości o umorzeniu postępowania egzekucyjnego (tak SA w W. w wyroku z dnia 15 czerwca 2012 r., I ACa 1098/11, LEX nr 1216416). Zdaniem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 18 lutego 2015 r., I CSK 9/14, świadomość bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce nie musi łączyć się wyłącznie z doręczeniem postanowienia komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego; może ona wynikać z każdego dowodu wskazującego na to, że spółka nie ma majątku pozwalającego na zaspokojenie zobowiązania dochodzonego w drodze powództwa z art. 299 k.s.h. (LEX nr 1661932).

Istota przesłanki bezskuteczności egzekucji w rozumieniu art. 299 k.s.h. nie ogranicza się zatem wyłącznie do wykazania negatywnego wyniku zakończonego postępowania egzekucyjnego, ale polega na wykazaniu, że stan majątkowy spółki z o.o. nie pozwala na zaspokojenie jej wierzyciela. W wyrokach z dnia 2 października 2007 r., II CSK 301/07 (LEX nr 332957) i z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 30/10 (LEX nr 852596) Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że bieg terminu przedawnienia roszczenia z art. 299 § 1 k.s.h. należy liczyć od dnia dowiedzenia się przez powoda o tym, że wyegzekwowanie długu od spółki z o.o. nie jest możliwe.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do podzielenia twierdzeń pozwanego, jakoby powódka powzięła wiedzę o bezskuteczności egzekucji z majątku Spółki (...) w dniu uprawomocnienia się nakazu zapłaty I Nc 9/13, tj. 2 maja 2013 r. Teza ta jest wysoce gołosłowna, a przy tym sprzeczna z zeznaniami powódki, która podała logicznie i konsekwentnie, że wiedzę o braku możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności z majątku Spółki (...) powzięła z chwilą dokonania przez biegłego ds. szacowania nieruchomości A. T. w dniu 24 lipca 2013 r. wyceny nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...), stanowiącej jedyny wartościowy składnik majątku Spółki.

Nadto, teza pozwanego o konieczności liczenia biegu przedawnienia od dnia uzyskania przez powódkę tytułu egzekucyjnego przeciwko Spółce (...) jest nielogiczna, gdyż kłóci się z regulacją art. 299 § 1 k.s.h., przewidującą dwie kukulatywne przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o., tj. nie tylko wykazanie istnienia niewykonanych zobowiązań spółki, ale także bezskuteczność egzekucji z jej majątku. Pozwany w żaden sposób nie wykazał, aby w dacie powstania tytułu egzekucyjnego przeciwko Spółce (...) ziściła się druga z wymienionych przesłanek odpowiedzialności gwarancyjnej, a tym samym, by rozpoczął swój bieg termin przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem.

Za całkowicie gołosłowne uznano też zeznanie pozwanego w części, w której podał, że powódka miała wiedzę o braku możliwości zaspokojenia jej roszczenia z majątku Spółki, gdyż była jej współnikiem i miała prawo wglądu w sprawozdania finansowe wymienionej. Choć faktem jest, że powódce takie uprawnienie przysługiwało, to jednak pozwany nie wykazał, aby in casu powódka z takiego prawa kiedykolwiek skorzystała, zaś onus probandi w tym zakresie obciążał niewątpliwie stronę pozwaną, jako wywodzącą z tej okoliczności skutki prawne (zarzut przedawnienia). Poza tym, brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że nawet w sytuacji, gdyby powódka faktycznie zapoznała się z takimi dokumentami, to potrafiłaby realnie ocenić finanse Spółki (...), a co za tym idzie swoje szanse na zaspokojenie z jej majątku. Wątpliwości te potęguje fakt, że powódka jest z wykształcenia rolnikiem, nie posiadającym stosownej wiedzy z zakresu rachunkowości czy księgowości (k.1127).

Dodatkowo z zeznań J. B. (1) wynika, że pozwany wielokrotnie zapewniał ją i jej męża o dobrej kondycji finansowej Spółki, co miało miejsce również po bezskutecznym upływie terminu określonego na zwrot przedmiotu pożyczki.

Sumując, materiał zgromadzony w toku postępowania dowodzi, że wiedzę o braku możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności z majątku Spółki (...) powódka powzięła najwcześniej z dniem 24 lipca 2013 r. Z. to z datą wytoczenia w niniejszej sprawie powództwa (6 lipca 2016 r.), nie było podstaw do uwzględnienia zarzutu pozwanego co do przedawnienia roszczenia.

W tych warunkach Sąd Okręgowy na podstawie art. 299 k.s.h. uznał powództwo za uzasadnione zarówno co do istoty, jak i co do wysokości.

Jeśli jednak chodzi o wysokość dochodzonego roszczenia, to trzeba poczynić kilka uwag natury systemowej.

Otóż, nie budzi wątpliwości, że występując z powództwem przeciwko spółce z o.o., wierzyciel może domagać się odsetek od jej świadczenia. Z uwagi na gwarancyjny charakter odpowiedzialności członków zarządu należy zważyć, że punktem wyjścia do ustalenia zakresu przedmiotowego odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. jest wysokość zobowiązań spółki. Ponieważ w postępowaniu wierzyciela przeciwko członkom zarządu nie ma miejsca na ustalenie wysokości takich zobowiązań, kwota na jaką opiewa tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce, jest wiążąca w postępowaniu z art. 299 k.s.h. W konsekwencji, jeśli wierzyciel domagał się od spółki zasądzenia odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia i jego żądanie zostało uwzględnione, to wartość tych odsetek jest ujęta w kwocie zasądzonej od spółki, a zatem członkowie zarządu ponoszą za nie odpowiedzialność. Nadto, odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o. obejmuje odsetki za opóźnienie narosłe już po uzyskaniu tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce, ponieważ tytuł taki wskaże, od jakiej daty należą się odsetki (vide: K. O., (...) spółki z o.o..., s. 199-204; wyrok SA w K. z dnia 5 października 2016 r., I ACa 536/16, L.).

Natomiast do rozstrzygnięcia kwestii odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez samego pozwanego członka zarządu spółki z o.o. zastosowanie znajduje przepis art. 455 k.c., a zatem roszczenie odszkodowawcze staje się wymagalne, gdy wierzyciel (poszkodowany) zażąda spełnienia świadczenia. Aplikując to rozumowanie do odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. ponoszonej na podstawie art. 299 k.s.h., stwierdzić trzeba, że po spełnieniu przesłanek warunkujących powstanie roszczenia przeciwko członkom zarządu (istnienie niezaspokojonego zobowiązania spółki i bezskuteczność egzekucji z majątku spółki) wierzyciele spółki mogą domagać się od członków jej zarządu spełnienia świadczenia odszkodowawczego. Jeśli zaś na wezwanie wierzycieli spółki członkowie zarządu spółki nie świadczą, to od tego momentu narastają należne od nich odsetki za opóźnienie. Takie jest też w tej kwestii stanowisko Sądu Najwyższego, który trafnie podkreśla, że nie są to te same odsetki, co należne za opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez samą spółkę, choćby miały taką samą wartość (vide: wyroki SN: z dnia 21 maja 2004 r., III CK 55/03, z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, i z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 678/04, L.).

Sąd Okręgowy w składzie obecnym podziela wyrażony w piśmiennictwie prawniczym pogląd, zaakceptowany przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 579/15 (L.), że w ramach odszkodowania przewidzianego w art. 299 § 1 k.s.h. niezaspokojony wierzyciel spółki z o.o. może dochodzić odsetek należnych od spółki z o.o. także za dalszy okres od chwili powstania roszczenia odszkodowawczego – do chwili zażądania od członków zarządu spółki z o.o. zapłaty jej długów. W tym bowiem czasie na skutek niezaspokojenia roszczenia przez spółkę zakres szkody, za którą członkowie zarządu spółki z o.o. ponoszą odpowiedzialność, ulega zwiększeniu. Niewyegzekwowane od spółki odsetki za zwłokę lub opóźnienie dochodzone w ramach odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. powinny być zsumowane i wyrażone kwotowo (vide: wyroki SN: z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, z dnia 21 maja 2004 r., III CK 55/03, z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 678/04, i z dnia 18 maja 2011 r., III CSK 228/10, L.).

Powyższe rozważania nie podważają faktu, że niezaspokojonemu w postępowaniu egzekucyjnym wierzycielowi spółki z o.o. przysługują także od członków zarządu odpowiadających na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. odsetki na podstawie art. 481 k.c. za opóźnienie w spełnieniu świadczenia odszkodowawczego przewidzianego w art. 299 § 1 k.s.h. Odsetek przysługujących na podstawie art. 481 k.c. nie można utożsamiać z odsetkami za zwłokę lub opóźnienie

w nieterminowym uiszczeniu długu przez samą spółkę. Przysługujące na podstawie art. 481 k.c. odsetki mogą być dochodzone przez wierzyciela spółki od członków jej zarządu za opóźnienie, tj. od dnia wymagalności tego odszkodowania (vide: uchwała SN z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 118/06, wyroki SN: z dnia 16 października 1998 r., III CKN 650/07, OSNC 1999, nr 3, poz. 64, i z dnia 21 maja 2004 r., III CK 55/03, L.). Ustalenie daty, od której należą się wierzycielowi spółki od członków zarządu odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego na podstawie art. 481 k.c. od kwoty odszkodowania z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 299 k.s.h., powinno nastąpić z uwzględnieniem unormowania art. 455 k.c. Ponieważ termin wykonania tego zobowiązania nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, to winno ono zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do jego wykonania. Konkludując, przewidziane w art. 481 k.c. odsetki za opóźnienie spełnienia świadczenia pieniężnego przez członków zarządu należą się od chwili wymagalności roszczenia, ustalonej stosownie do art. 455 k.c. (vide: wyroki SN: z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22 i z dnia 22 czerwca 2005 r., III CK 678/04, L.).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska strony pozwanej, jakoby z uwagi na odszkodowawczy charakter odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o., nie można było dochodzić od niego odsetek od należności stwierdzonej tytułem egzekucyjnym wystawionym przeciwko spółce. Przeprowadzona wyżej analiza przeczy temu pogładowi w sposób wyraźny i stanowczy.

Na marginesie tylko należy wskazać, że strona powodowa pomyliła się nieznacznie na swoją niekorzyść przy wyliczaniu odsetek ustawowych od należności głównej (200.000 zł) od dnia 1 stycznia 2012 r. O ile bowiem domagała się zapłaty z tego tytułu kwoty 100.854,79 zł (k.677), o tyle prawidłowo wyliczone odsetki opiewałyby na kwotę 100.958,90 zł. Obliczając tę wartość powódka błędnie wskazała w kalkulatorze odsetek ustawowych jako „termin zapłaty” dzień 1 stycznia 2012 r. oraz jako „uiszczenie zapłaty” dzień 5 lipca 2016 r. (vide: k.678). Przyjmując zaś, w zgodzie z treścią umowy pożyczki z dnia 17 maja 2010 r., jako „termin zapłaty” (czyli termin zwrotu pożyczki) dzień 31 grudnia 2011 r. i jako „uiszczenie zapłaty” dzień 4 lipca 2016 r. (czyli dzień, w którym mijał określony pozwanemu w wezwaniu do zapłaty termin uiszczenia należności stwierdzonej tytułem egzekucyjnym przeciwko Spółce (...)), powódka mogłaby się domagać od pozwanego kwoty wyższej o 104,11 zł (100.958,90 zł – 100.854,79 zł). Okoliczność ta nie zmienia jednak faktu, że zgłoszone przez powódkę żądanie zasądzenia od pozwanego sumy skapitalizowanych odsetek ustawowych od należności głównej, mieściło się w kwocie, jakiej in casu mogła dochodzić z tego tytułu.

Tym samym szkodę w rozumieniu art. 299 k.s.h. stanowiła suma należności głównej (216.219,18 zł), skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 200.000 zł za okres od 1 stycznia 2012 r. do dnia 4 lipca 2016 r. (100.854,79 zł) i kosztów procesu zasądzonych od Spółki (...) na rzecz powódki nakazem zapłaty z dnia 22 stycznia 2013 r., I Nc 9/13 (9.917,75 zł). Od tak określonej wielkości (326.991,72 zł) stanowiącej szkodę, mogły być naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu przez pozwanego świadczenia odszkodowawczego.

W konsekwencji Sąd Okręgowy, po myśli art. 299 k.s.h. i wyżej powołanych przepisów, uwzględnił rozszerzone w toku procesu powództwo w całości.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Regulacja ta formułuje zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Zgodnie z treścią tego przepisu strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty procesu. Na koszty celowego dochodzenia praw składały się w przedmiotowym postępowaniu, wskazane w spisie kosztów: opłata sądowa od pozwu w kwocie 16.350 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, koszty zastępstwa procesowego powódki w kwocie 14.400 zł, koszt utraconego przez powódkę zarobku w związku z jej stawiennictwem na rozprawie w kwocie 81,26 zł oraz koszt przejazdu powódki „do” i „z” Sądu w kwocie 29,75 zł.

Wprawdzie spis kosztów jest dokumentem prywatnym, który konkretyzuje podstawę orzeczenia o ich zwrocie, to jednak jego rzetelność podlega kontroli sądu (vide: postanowienia SN z dnia 28 kwietnia 1987 r., IV PZ 32/87, OSNCP 1988, nr 7-8, poz. 108 i z dnia 21 maja 1975 r., IV PZ 24/75, OSNCP 1976, nr 3, poz. 50). Dokonując oceny spisu złożonego przez pełnomocnika strony powodowej, Sąd nie dopatrywał się nierzetelności w jego sporządzeniu. Wszystkie

objęte nim kwoty jednostkowe pozostają zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy (faktem poniesienia kosztów przez powódkę) oraz obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Poza tym, złożony przez powódkę spis kosztów w żadnym zakresie nie był kwestionowany przez pozwanego, reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego,
3. za 14 dni lub z apelacją.

O., dnia 24 sierpnia 2017 r.

/SSR del. Maciej Rzewuski/